

Юридичні науки

УДК 341.1

Балега Наталія Василівна

студентка

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава мудрого

Балега Наталия Васильевна

студентка

Института прокуратуры и уголовной юстиции

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Baleha Nataliya

Student of the

Criminal Justice and Prosecutor's Training Institute of the

Yaroslav Mudriy National Law University

Онщенко Михайло Дмитрович

студент

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава мудрого

Онщенко Михаил Дмитриевич

студент

Института прокуратуры и уголовной юстиции

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Onishchenko Mykhailo

Student of the

Criminal Justice and Prosecutor's Training Institute of the

Yaroslav Mudriy National Law University

Чорнобривець Радіон Євгенійович

студент

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава мудрого

Чернобрывец Радион Евгеньевич

студент

Института прокуратуры и уголовной юстиции

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Chornobryvets Radion

Student of the

Criminal Justice and Prosecutor's Training Institute of the

Yaroslav Mudriy National Law University

МОЛДОВА, УКРАЇНА ТА ЄС: ІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ

НЕВИРІШЕНИХ КОНФЛІКТІВ

МОЛДОВА, УКРАИНА И ЕС: ИНТЕГРАЦИЯ В УСЛОВИЯХ

НЕРАЗРЕШЕННЫХ КОНФЛИКТОВ

MOLDOVA, UKRAINE AND EU: INTEGRATION IN CONDITIONS OF

UNGLUED CONFLICTS

***Анотація.** У цій роботі розглядається процес становлення відносин країн, які мають невирішені територіальні та політичні конфлікти на своїх територіях, із Європейським Союзом, аналізуються основні етапи політико-економічної інтеграції цих держав до Європейського Союзу. У статті порівнюються досягнення України та Молдови на шляху до євроінтеграції та прогнозуються перспективи подальшого співробітництва цих держав із ЄС. В статті досліджуються проблемні питання вступу України та Молдови до ЄС в умовах невирішених конфліктів. Як Молдова, так і Україна можуть стати з'єднувальною ланкою між багатьма державами та економічними партнерами регіону.*

Ефективне використання даної можливості та вирішення конфліктів зможе сприяти європейській інтеграції країн і трансформуватися з обмежувального у сприятливий чинник української та молдавської державності. Вирішальним кроком у відносинах Молдови, України та Європейського Союзу стало підписання Угод про асоціацію. Це дає змогу продовжити реалізацію євроінтеграційного вектора зовнішньої політики Молдови та України, незважаючи на деструктивну позицію Росії в цьому питанні.

Ключові слова: *Україна, Молдова, Європейський Союз, конфлікт, вступ.*

Аннотація. *В этой работе рассматривается процесс становления отношений стран, которые имеют нерешенные территориальные и политические конфликты на своих территориях, с Европейским Союзом, анализируются основные этапы политико-экономической интеграции этих государств в Европейский Союз. В статье сравниваются достижения Украины и Молдовы на пути к евроинтеграции и прогнозируются перспективы дальнейшего сотрудничества этих государств с ЕС. В статье исследуются проблемные вопросы вступления Украины и Молдовы в ЕС в условиях нерешенных конфликтов. Как Молдова, так и Украина могут стать связующим звеном между многими государствами и экономическими партнерами региона. Эффективное использование данной возможности и решения конфликтов сможет способствовать европейской интеграции стран и трансформироваться из ограничительного в благоприятный фактор украинской и молдавской государственности. Решающим шагом в отношениях Молдовы, Украины и Европейского Союза стало подписание соглашений об ассоциации. Это позволяет продолжить реализацию евроинтеграционного вектора внешней политики Молдовы и Украины, несмотря на деструктивную позицию России в этом вопросе.*

Ключевые слова: Украина, Молдова, Европейский Союз, конфликт, вступление.

Summary. *In the current circumstances, international cooperation with states with a similar political and economic situation, mutual assistance and partnership between them is particularly important for the country. European integration for Ukraine is a priority international task. Ukraine and Moldova are similar in modern realities, in particular, the unity of positions with similar political and economic external orientations, including the confrontation of the influence of the RF in the respective regions and their way to Europe. And in the same vein, the main question remains their accession to the European Union in the face of unresolved territorial and political conflicts. There are no comprehensive studies devoted to the question of the accession of Moldova and Ukraine to the EU in the context of existing conflicts. This paper examines the process of establishing relations between countries with unresolved territorial and political conflicts in their territories, with the European Union, analyzes the main stages of political and economic integration of these states in the European Union. The article compares the achievements of Ukraine and Moldova on the path to European integration and predicts the prospects for further cooperation of these states with the EU. The article deals with the problematic issues of the accession of Ukraine and Moldova to the EU in the context of unresolved conflicts. Both Moldova and Ukraine can be the connecting link between many states and economic partners of the region. Effective use of this opportunity and the resolution of conflicts can contribute to the European integration of countries and to transform from a restrictive to a favorable factor of Ukrainian and Moldovan statehood. The signing of the Association Agreements was a decisive step in the relations between Moldova, Ukraine and the European Union. This allows for the continuation of the implementation of the Eurointegration vector of the foreign policy of Moldova and Ukraine, despite the destructive position of Russia in this matter.*

Keywords: *Ukraine, Moldova, European Union, conflict, accession.*

Постановка проблеми. У нинішніх умовах особливо важливим для країни є міжнародне співробітництво з державами з подібною політичною та економічною ситуацією, взаємодопомога та партнерство між ними. Європейська інтеграція для України є першочерговим міжнародним завданням. Україна та Молдова схожі між собою в сучасних реаліях, зокрема, єдність позицій із подібними політичними й економічними зовнішніми орієнтаціями, у тому числі протистояння впливу РФ у відповідних регіонах та їхній шлях до Європи. І в цьому ж ключі головним питанням залишається їх вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) в умовах невирішених територіальних та політичних конфліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню етнополітичних конфліктів, до яких відноситься і придністровський конфлікт, а також деяким теоретичним аспектам етнополітичної конфліктології присвячено чимало досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців: Е. Блека, К. Боулдінга, М. Брауна, Г. Готліба, А. Дацюка, Л. Дробижевої, А. Здравомислова, А. Кіссе, Л. Косера, В. Котигоренка, М. Лебедевої, О. Маруховської, М. Пірен, Б. Позена, М. Тофт, М. Хечтера та інші.

Широке коло проблем етнополітичних конфліктів Чорноморського регіону висвітлено в працях таких дослідників як Р. Асмус, А. Большаков, С. Кавтарадзе, Ч. Кінг, М. Майер, Л. Ніковська, Є. Степанова та ін. Безпосередньо проблема придністровського конфлікту, причини виникнення, еволюція та методологія даного конфлікту розглядаються в працях М. Бабілунга, Н. Беліцер, М. Валя, М. Вершиніна, Т. Вокса, А. Дируна, М. Емерсона, В. Кулика, О. Нантойя, Г. Перепелиці, І. Петрової, П. Смірнова та ін.

Різні аспекти безпекової політики України щодо зовнішніх загроз, зокрема, від неврегульованих конфліктів регіону, були проаналізовані

такими вітчизняним науковцями, як О. Бодрук, О. Власюк, О. Гончаренко, В. Горбулін, О. Литвиненко, Б. Парахонський, С. Пирожков, Т. Стародуб, О. Сушко та інші [1].

Однак відсутні комплексні дослідження присвячені питанню вступу Молдови та України до ЄС в умовах наявних конфліктів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті - дослідити проблемні питання вступу України та Молдови до ЄС в умовах невирішених конфліктів.

Виклад основного матеріалу. Для вступу до Євросоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям, які вимагають, щоб у державі дотримувалися демократичні принципи, принципи свободи і пошани прав людини, а також принцип правової держави (ст. 6, ст. 49 Договору про Європейський союз). Також в країні має бути конкурентоздатна ринкова економіка і повинні визнаватися загальні правила і стандарти ЄС, включаючи прихильність цілям політичного, економічного і валютного союзу. Україна та Молдова підписали Угоду про асоціацію з Європейським Союзом та мають намір у майбутньому подавати заявку на членство.

Відносини Європейського Союзу з Молдовою ґрунтуються на засадах партнерства, поступової економічної інтеграції країн та глибшої політичної кооперації. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом і Молдовою, при свячена, в основному, торговому та фінансовому співробітництву, набула чинності в 1998 році. Наразі відносини між державою та Союзом регулюються Європейською політикою сусідства, метою якої є співпраця з метою зниження рівня бідності, створення зони спільного процвітання і цінностей, що базуються на глибшій економічній інтеграції, міцних політичних і культурних зв'язках, посиленні транскордонної співпраці та спільній відповідальності за запобігання конфліктам між ЄС та його сусідами.

У березні 2005 року було призначено спеціального представника Євросоюзу в Молдові, мандат якого планувалося сфокусувати на узгодженні внеску ЄС у вирішення придністровського конфлікту. Восени того ж року відкрилося офіційне представництво ЄС в Кишиневі. Уже з квітня 2014 року громадяни Молдови отримали право безвізового перетину кордону з країнами ЄС. 8 квітня 2015 міністр закордонних справ Молдови Наталія Герман заявила, що Молдова має намір продовжувати зближення з Євросоюзом, незважаючи на тиск з боку Москви. Глава МЗС Молдови також висловила думку, що європейська інтеграція – найкращий шлях до возз'єднання країни з Придністров'ям, оскільки, переваги такої інтеграції будуть відчутними для всіх.

У відносинах між Україною та Європейським Союзом держава виступає стратегічним партнером Європейської політики сусідства та програми Європейського партнерства. Європейський Союз зацікавлений у поглибленні співпраці з Україною, що охоплює тісну політичну асоціацію та економічну інтеграцію. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною набула чинності 1 березня 1998 року.

Прагнення України до євроінтеграції проявилось у зовнішній політиці країни наприкінці 2004 року з приходом до влади Віктора Ющенка, який зробив програмні заяви про взяття Україною курсу на вирішення чотирьох головних завдань: отримання статусу країни з ринковою економікою, вступ до СОТ, отримання статусу асоційованого, а пізніше – повноправного члена ЄС.

Визнання України країною з ринковою економікою відбулося 1 грудня 2005 року, а 16 травня 2008 року країна стала 152 членом СОТ. У 2005 році було ухвалено План дій Україна - ЄС. Разом з тим, незважаючи на постійну підтримку членства України в ЄС з боку європарламентарів, тон резолюцій Європарламенту відображає оцінки політичної ситуації і розвитку демократії в країні: якщо резолюція 2005 р. закликає надати країні

чітку перспективу з можливістю вступу до ЄС, а в резолюції лютого 2010-го, крім визнання права країни подати заявку про членство, пропонується надати Єврокомісії мандат на розробку плану дій щодо скасування візового режиму для України, то резолюція від 25 листопада 2010-го критикує останні місцеві вибори, проблеми зі ЗМІ, порушення прав і свобод, а також втручання СБУ в демократичний процес.

Наприкінці березня 2012 року Україна та ЄС парафували Угоду про асоціацію, що замінила Угоду про партнерство і співробітництво 1998 року та включає положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. 23 липня 2012 Україна і ЄС розширили договір положенням про лібералізацію візового режиму.

21 березня 2014 новий прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк підписав політичну частину Угоди. 27 червня 2014 в Брюсселі відбулося підписання економічної частини Угоди за участі обраного 25 травня 2014 президента України Петра Порошенка. 16 вересня 2014 Верховна Рада України ухвалила Постанову «Про європейський вибір України» і одночасно з Європейським парламентом ратифікувала Угоду про асоціацію [2].

Аналізуючи, вищезазначену інформацію, бачимо, що Україна та Молдова економічно та політично рухаються в сторону євроінтеграції, однак однією з найголовніших перешкод при набутті членства ЄС для обох країн виступає наявність невирішеного конфлікту.

Для Молдови болючим питанням залишається Придністровська Молдавська Республіка, а для України – Крим, ЛНР та ДНР.

В Молдові намагання вирішити конфлікт тривають з 1992 року, коли після шестимісячного збройного конфлікту було проголошено Придністровську Молдавську Республіку. Відбувся перехід зі збройного конфлікту в невирішений територіальний.

В Україні збройний конфлікт триває з 2014 року, вже п'ять років, і, на жаль, поки немає жодних припущень щодо того, коли цей конфлікт буде вирішений.

Україна всіма можливими засобами зараз намагається врегулювати ситуацію на Сході країни, в той час, коли ситуація з Кримом залишається навіть без намагань її вирішити. Молдова ж взагалі, здається, намагається не врегулювати конфлікт з ПМР, а виробити спільну політику з Румунією, країною, яка вже є членом ЄС. У 2012 році між Молдовою та Румунією був підписаний договір у військовій області, відповідно до якого збройні сили Молдови підпорядковуються головнокомандувачу збройних сил Румунії. До того ж, в Декларації про незалежність Республіки Молдова 1991 року, румунська мова є державною мовою Молдови. Всі ці процеси, вказують на ймовірну можливість з часом поглинання Румунією Молдови, що вже зараз викликає хвилі невдоволення серед населення Молдови та заперечення з боку ПМР про можливість вирішення конфлікту в таких умовах.

Цікавим видається один факт. Зокрема, в ст. 49 Договору про Європейський Союз вказано, що для вступу до Євросоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям, які були схвалені на засіданні Європейської Ради у Копенгагені у червні 1993 р.. Членство в ЄС під кутом зору політичних стандартів вимагає від країни-кандидата стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу і захист меншин. Статтею 6 Договору про Європейський Союз закріплено, що «Союз базується на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини і основних свобод та верховенства права».

Країни, які бажають стати членами ЄС, повинні не лише закріпити принципи демократії і верховенства права у своїх конституціях, але й втілювати їх у повсякденне життя. Конституції країн-заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні

інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті.

Тобто, прямої заборони на вступ до ЄС країн, які мають територіальні конфлікти немає, однак, важливо звернути увагу, що в статті використовується поняття «держава». Жодного законодавчо закріпленого визначення, крім Конвенції Монтевідео, яка була підписана в 1933 р. декількома американськими державами, цього поняття немає, тому звертаючись до наукових праць, можна узагальнити таке визначення: *держава* – це універсальна політична форма організації правління, яка має чітко визначену територію, на якій вона здійснює внутрішній і зовнішній суверенітет, має постійне населення, уряд, не залежить від інших держав, має повноваження і здатність вступати в міжнародні відносини з іншими суверенними державами.

В контексті досліджуваного питання, необхідно звернути увагу на такий критерій як «чітко визначена територія». Відповідно, Україна та Молдова, як суверенні держави, мають чітко визначені кордони, але існує «АЛЕ». Через наявність територіальних конфліктів є частина державних кордонів в обох державах, які є непідконтрольними, що в свою чергу ставить питання щодо чіткості визначеності кордонів. Оскільки, і Україна, і Молдова визнають території ДНР, ЛНР, Криму та ПМР своїми територіями, але тимчасово непідконтрольними або, як у випадку з АР Крим, тимчасово анексованим, то немає однозначної відповіді на питання щодо чіткості визначення кордонів. З точки зору міжнародного співтовариства, такі території визнаються виключно як території суверенних держава Молдови та України, а з точки зору здійснення влади та реалізації суверенітету держав, то такі кордони є непідконтрольними.

Отже, хоча в законодавстві ЄС безпосередньої заборони на прийняття таких країн немає, але навряд чи ЄС захоче приймати в союз країни, які мають непідконтрольні їй території з встановленою незаконною владою.

Ці конфлікти негативним чином впливають на політичний стан в державах, що в свою чергу може повністю зупинити процес євроінтеграції для України та Молдови, оскільки жодних суттєвих реформ, які були б максимально ефективні, не видається можливим реалізувати.

Висновки і пропозиції. На сьогодні, Молдова та Україна дійсно знаходять в майже однакових умовах щодо можливості набуття членства ЄС. Всі проведені реформи це кроки вперед, але вони не матимуть жодного значення, якщо не будуть вирішені наявні конфлікти, тому необхідно всі наявні дипломатичні та інші можливості спрямувати на вирішення цих питань, в цьому має бути заінтересований ЄС, оскільки від можливої загрози з боку РФ, його захищають саме Україна та Молдова.

Література

1. Плаксенко М.Л. Придністровська проблема та її вплив на реалізацію інтересів України у чорноморському регіоні. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 21.01.01 «основи національної безпеки держави (політичні науки)». 2011. 18 с.
2. Кирилко Д. С. Політичний аспект відносин країн-членів ГУАМ із Європейським Союзом. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. 2016. №22. С. 120–126.